

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 7ης Ιουνίου 2018*

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων των αλκοολούχων ποτών – Κανονισμός (ΕΚ) 110/2008 – Άρθρο 16, στοιχεία α' έως γ' – Παράρτημα III – Καταχωρισμένη γεωγραφική ένδειξη “Scotch Whisky” – Ουίσκι παραγόμενο στη Γερμανία και διατιθέμενο στο εμπόριο με την ονομασία “Glen Buchenbach”»

Στην υπόθεση C-44/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Landgericht Hamburg (πρωτοδικείο Αμβούργου, Γερμανία) με απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 27 Ιανουαρίου 2017, στο πλαίσιο της δίκης

Scotch Whisky Association

κατά

Michael Klotz,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. da Cruz Vilaça, πρόεδρο τμήματος, E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger (εισηγήτρια) και F. Biltgen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: H. Saugmandsgaard Øe

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Scotch Whisky Association, εκπροσωπούμενη από τις K.H. Reuer και W. Baars, Rechtsanwältinnen,
- ο Michael Klotz, εκπροσωπούμενος από τον S. J. Mühlberger, Rechtsanwalt,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Γ. Κανελλόπουλο, καθώς και από τις Ε. Λευθεριώτου, Μ. Τασσοπούλου και Ε. Χρόνη,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους D. Colas και S. Horrenberger, καθώς και από την E. de Moustier,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από την F. Varrone, avvocato dello Stato,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. K. Bulterman και C. S. Schillemans,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την B. Eggers, καθώς και από τους D. Bianchi και I. Naglis,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 22ας Φεβρουαρίου 2018,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 16, στοιχεία α' έως γ', του κανονισμού (ΕΚ) 110/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Ιανουαρίου 2008, σχετικά με τον ορισμό, την περιγραφή, την παρουσίαση, την επισήμανση και την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων των αλκοολούχων ποτών και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1576/89 του Συμβουλίου (ΕΕ 2008, L 39, σ. 16).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της ενώσεως Scotch Whisky Association και του Michael Klotz, λιανοπωλητή ούισκι μέσω διαδικτύου, σχετικά με αξίωση παύσεως της διαθέσεως στο εμπόριο, εκ μέρους του τελευταίου, ενός ούισκι παραγόμενου στη Γερμανία και ονομαζόμενου «Glen Buchenbach».

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Η αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού 110/2008 προβλέπει τα ακόλουθα:

«Ο τομέας των αλκοολούχων ποτών είναι τομέας σημαντικός στην [Ευρωπαϊκή Ένωση] για τους καταναλωτές, για τους παραγωγούς και για τον γεωργικό τομέα. Τα μέτρα που εφαρμόζονται στον τομέα των αλκοολούχων ποτών θα πρέπει να συμβάλλουν στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών, στην αποτροπή δολίων πρακτικών καθώς και στη διασφάλιση της διαφάνειας στην αγορά και του θεμιτού ανταγωνισμού. [...]»
- 4 Κατά την αιτιολογική σκέψη 4 του κανονισμού αυτού:

«Για να διασφαλισθεί μια πιο συστηματική προσέγγιση στη νομοθεσία που διέπει τα αλκοολούχα ποτά, θα πρέπει ο παρών κανονισμός να θεσπίζει σαφώς καθορισμένα κριτήρια για την παραγωγή, την περιγραφή, την παρουσίαση και την επισήμανση των αλκοολούχων ποτών καθώς και για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων.»
- 5 Η αιτιολογική σκέψη 14 του εν λόγω κανονισμού έχει ως ακολούθως:

«Δεδομένου ότι ο κανονισμός (ΕΚ) 510/2006 του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 2006, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων [(ΕΕ 2006, L 93, σ. 12), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1791/2006 του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2006 (ΕΕ 2006, L 363, σ. 1)], δεν εφαρμόζεται στα αλκοολούχα ποτά, θα πρέπει να θεσπιστούν με τον παρόντα κανονισμό οι κανόνες οι σχετικοί με την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων των αλκοολούχων ποτών. Θα πρέπει να καταχωρισθούν οι γεωγραφικές ενδείξεις που ταυτοποιούν αλκοολούχα ποτά ως καταγόμενα από την επικράτεια μιας χώρας ή από

περιοχή ή τοποθεσία αυτής της επικράτειας, στις περιπτώσεις όπου μια δεδομένη ποιότητα, φήμη ή άλλο χαρακτηριστικό του αλκοολούχου ποτού μπορεί να αποδοθεί κατά κύριο λόγο στη γεωγραφική καταγωγή του.»

- 6 Το άρθρο 16 του κανονισμού 110/2008, με τίτλο «Προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων», προβλέπει τα ακόλουθα:

«[...] οι γεωγραφικές ενδείξεις που έχουν καταχωρισθεί στο παράρτημα III προστατεύονται από:

- α) κάθε άμεση ή έμμεση εμπορική χρήση για προϊόντα που δεν καλύπτονται από την καταχώριση, στο βαθμό που τα προϊόντα αυτά είναι συγκρίσιμα με το αλκοολούχο ποτό που έχει καταχωρισθεί με τη συγκεκριμένη γεωγραφική ένδειξη ή η χρήση αυτή εκμεταλλεύεται τη φήμη της καταχωρισμένης γεωγραφικής ένδειξης·
- β) κάθε κατάχρηση, απομίμηση ή [υπαινιγμός], έστω και αν αναφέρεται η πραγματική καταγωγή του προϊόντος ή αν η γεωγραφική ένδειξη χρησιμοποιείται μεταφρασμένη ή συνοδεύεται από εκφράσεις όπως “είδους”, “τύπου”, “στυλ”, “παραγωγής”, “με άρωμα/γεύση” ή άλλο ανάλογο όρο·
- γ) κάθε άλλη ψευδή ή παραπλανητική ένδειξη όσον αφορά την προέλευση, την καταγωγή, τη φύση ή βασικές ιδιότητες του προϊόντος στην περιγραφή, την παρουσίαση ή την επισήμανσή του, ικανή να δημιουργήσει εσφαλμένες εντυπώσεις όσον αφορά την καταγωγή του·
- δ) κάθε άλλη πρακτική, ικανή να παραπλανήσει τους καταναλωτές όσον αφορά την πραγματική καταγωγή του προϊόντος.»
- 7 Στο παράρτημα III του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Γεωγραφικές ενδείξεις», αναφέρεται ότι το «Scotch Whisky» καταχωρίστηκε ως γεωγραφική ένδειξη εμπόρουσα στην κατηγορία προϊόντων υπ' αριθ. 2, ήτοι στην κατηγορία «Whisky/Whiskey», με χώρα καταγωγής το Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία).

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 8 Η Scotch Whisky Association είναι ένωση συσταθείσα βάσει του δικαίου της Σκωτίας με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προστασία της εμπορίας του σκωτσέζικου ουίσκι, τόσο στη Σκωτία όσο και στην αλλοδαπή.
- 9 Ο M. Klotz διαθέτει στο εμπόριο, μέσω διαδικτυακού τόπου, ουίσκι με την ονομασία «Glen Buchenbach», το οποίο παράγεται από το αποστακτήριο Waldhorn, που βρίσκεται στο Berglen, στην κοιλάδα του Buchenbach στη Σουηβία (Γερμανία).
- 10 Η ετικέτα της φιάλης του επίμαχου ουίσκι περιλαμβάνει, επιπλέον του στυλιζαρισμένου σχεδίου ενός κνηγετικού κέρατος («Waldhorn» στα γερμανικά), τις ακόλουθες ενδείξεις, ήτοι «Waldhornbrennerei» (αποστακτήριο Waldhorn), «Glen Buchenbach», «Swabian Single Malt Whisky» (ουίσκι single malt Σουηβίας), «500 ml», «40 % vol.», «Deutsches Erzeugnis» (γερμανικό προϊόν) και «Hergestellt in den Berglen» (παρασκευάζεται στο Berglen).
- 11 Η Scotch Whisky Association άσκησε αγωγή ενώπιον του Landgericht Hamburg (πρωτοδικείο Αμβούργου, Γερμανία), με αίτημα, μεταξύ άλλων, να παύσει η διάθεση στο εμπόριο του εν λόγω ουίσκι, το οποίο δεν είναι σκωτσέζικο ουίσκι, με την ονομασία «Glen Buchenbach», επειδή η χρήση της εν λόγω ονομασίας είναι, ειδικότερα, αντίθετη προς το άρθρο 16, στοιχεία α' έως γ', του κανονισμού 110/2008, ο οποίος προστατεύει τις γεωγραφικές ενδείξεις που έχουν καταχωρισθεί στο παράρτημα III του κανονισμού αυτού, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται το «Scotch Whisky».

- 12 Κατά τη Scotch Whisky Association, οι διατάξεις αυτές προβλέπουν ότι η καταχωρισμένη γεωγραφική ένδειξη για αλκοολούχο ποτό προστατεύεται όχι μόνον έναντι της χρήσεως μιας τέτοιας ενδείξεως, αλλά και έναντι κάθε μνείας που υποδηλώνει τη γεωγραφική καταγωγή της εν λόγω ενδείξεως. Η ονομασία «Glen», λόγω της πολύ ευρείας χρήσεώς της στη Σκωτία αντί της λέξεως «valley» (κοιλάδα) και, ιδίως, ως στοιχείο του σήματος στην ονομασία σκωτσέζικων ουίσκι, δημιουργεί στο ενδιαφερόμενο κοινό συνειρμό σχετικό με τη Σκωτία και το Scotch Whisky, παρά την προσθήκη άλλων αναφορών που διευκρινίζουν τη γερμανική καταγωγή του προϊόντος. Ο M. Klotz ζητεί την απόρριψη της αγωγής.
- 13 Το Landgericht Hamburg (πρωτοδικείο Αμβούργου) εκθέτει ότι η ευδοκίμηση της εν λόγω αγωγής εξαρτάται από την ερμηνεία του άρθρου 16, στοιχεία α' έως γ', του κανονισμού 110/2008. Για τον λόγο αυτόν, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Απαιτείται, προκειμένου να συντρέχει “[...] έμμεση εμπορική χρήση [...] της καταχωρισμένης γεωγραφικής ένδειξης [για αλκοολούχο ποτό]”, κατά το άρθρο 16, στοιχείο α', του κανονισμού 110/2008, η καταχωρισμένη γεωγραφική ένδειξη να χρησιμοποιείται σε πανομοιότυπη μορφή ή σε φωνητικώς και/ή οπτικώς παρόμοια μορφή ή αρκεί το επίμαχο στοιχείο του σημείου να δημιουργεί στο ενδιαφερόμενο κοινό οποιουδήποτε είδους συνειρμό σχετικό με την καταχωρισμένη γεωγραφική ένδειξη ή τη γεωγραφική περιοχή;

Εάν ισχύει το δεύτερο: Έχει επίσης σημασία, για τη διαπίστωση του κατά πόσον συντρέχει “έμμεση εμπορική χρήση”, και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το επίμαχο στοιχείο του σημείου ή το πλαίσιο αυτό δεν μπορεί να αποκλείσει τη συνδρομή έμμεσης εμπορικής χρήσεως της καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως ακόμα και αν το επίμαχο στοιχείο του σημείου συνοδεύεται από ένδειξη για την πραγματική καταγωγή του προϊόντος;

2) Απαιτείται, για τον “[υπαινιγμό]” καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως, κατά το άρθρο 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008, να υφίσταται φωνητική και/ή οπτική ομοιότητα μεταξύ της καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως και του επίμαχου στοιχείου του σημείου ή αρκεί το επίμαχο στοιχείο του σημείου να δημιουργεί στο ενδιαφερόμενο κοινό οποιουδήποτε είδους συνειρμό σχετικό με την καταχωρισμένη γεωγραφική ένδειξη ή τη γεωγραφική περιοχή;

Εάν ισχύει το δεύτερο: Έχει επίσης σημασία, για τη διαπίστωση του κατά πόσον συντρέχει “[υπαινιγμός]”, και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το επίμαχο στοιχείο του σημείου ή το πλαίσιο αυτό δεν μπορεί να αποκλείσει τον παράνομο υπαινιγμό μέσω του επίμαχου στοιχείου του σημείου, ακόμα και αν το επίμαχο στοιχείο του σημείου συνοδεύεται από ένδειξη για την πραγματική καταγωγή του προϊόντος;

3) Έχει σημασία, όταν εξετάζεται κατά πόσον υφίσταται “άλλη ψευδής ή παραπλανητική ένδειξη”, κατά το άρθρο 16, στοιχείο γ', του κανονισμού 110/2008, το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το επίμαχο στοιχείο του σημείου ή το πλαίσιο αυτό δεν δύναται να αποκλείσει την παραπλανητική ένδειξη, ακόμα και αν το επίμαχο στοιχείο του σημείου συνοδεύεται από ένδειξη σχετικά με την πραγματική καταγωγή του προϊόντος;»

Επί του αιτήματος επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας

- 14 Κατόπιν της αναπτύξεως των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα, η Scotch Whisky Association ζήτησε με έγγραφο της 15ης Μαρτίου 2018 να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

- 15 Προς στήριξη του αιτήματος αυτού, η Scotch Whisky Association υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι οι απόψεις που ανέπτυξε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 66 έως 68 καθώς και 107 και 108 των προτάσεων του βασίζονται σε ένα ελλιπές και ανακριβές πραγματικό πλαίσιο, όπως αυτό περιγράφεται στην απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου, οπότε η σχετική ανάπτυξη είναι πεπλανημένη. Η Scotch Whisky Association επιθυμεί να της δοθεί η δυνατότητα να απαντήσει, στο πλαίσιο επ' ακροατηρίου συζήτησεως, στις ως άνω απόψεις, καθώς και, με την ίδια ευκαιρία, να διορθώσει και να συμπληρώσει το εν λόγω πραγματικό πλαίσιο.
- 16 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του, το Δικαστήριο, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, μπορεί ανά πάσα στιγμή να διατάξει τη διεξαγωγή προφορικής διαδικασίας ή την επανάληψή της, ιδίως αν κρίνει ότι δεν έχει διαφωτισθεί επαρκώς, ή όταν ένας διάδικος, μετά τη λήξη της διαδικασίας αυτής, επικαλείται νέο πραγματικό περιστατικό που μπορεί να ασκήσει αποφασιστική επιρροή επί της αποφάσεως του Δικαστηρίου, ή ακόμα όταν, προς επίλυση της διαφοράς, το Δικαστήριο χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχείρημα επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων ή των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενδιαφερομένων.
- 17 Εν προκειμένω δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση. Πράγματι, το Δικαστήριο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, εκτιμά ότι έχει διαφωτιστεί επαρκώς προκειμένου να αποφανθεί και ότι η κρίση του επί της παρούσας υποθέσεως δεν χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχειρήματα επί των οποίων δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των ως άνω διαδίκων ή ενδιαφερομένων.
- 18 Επιπροσθέτως, δεν υποστηρίχθηκε ότι κάποιος από τους διαδίκους της κύριας δίκης ή τους εν λόγω ενδιαφερόμενους επικαλέσθηκε, μετά την περάτωση της προφορικής διαδικασίας στην παρούσα δίκη, νέο πραγματικό περιστατικό ικανό να ασκήσει αποφασιστική επιρροή επί της αποφάσεως του Δικαστηρίου.
- 19 Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί το αίτημα της Scotch Whisky Association περί επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 20 Στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, οι δύο διάδικοι της κύριας δίκης διατύπωσαν αιτιάσεις σχετικά με τη διατύπωση και το περιεχόμενο της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου.
- 21 Αφενός, η Scotch Whisky Association προσάπτει στο αιτούν δικαστήριο ότι διατύπωσε ανακριβώς τα προδικαστικά ερωτήματα και προτείνει, με τις γραπτές παρατηρήσεις της, την αναδιατύπωση των ερωτημάτων αυτών.
- 22 Συναφώς, αρκεί να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, μόνο στα εθνικά δικαστήρια, στην κρίση των οποίων υποβάλλεται η διαφορά και τα οποία πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη της εκδοθησομένης αποφάσεως, εναπόκειται να εκτιμούν, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε υποθέσεως, τόσο το αν είναι αναγκαία η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, προκειμένου να είναι σε θέση να αποφανθούν, όσο και τη λυσιτέλεια των ερωτημάτων που υποβάλλουν στο Δικαστήριο (απόφαση της 4ης Απριλίου 2000, Darbo, C-465/98, EU:C:2000:184, σκέψη 19). Ειδικότερα, ο καθορισμός και η διατύπωση των ερωτημάτων που πρόκειται να υποβληθούν στο Δικαστήριο αποκλείστικώς στο εθνικό δικαστήριο. Οι διάδικοι της κύριας δίκης δεν μπορούν να μεταβάλουν το περιεχόμενό τους (αποφάσεις της 18ης Ιουλίου 2013, Consiglio Nazionale dei Geologi, C-136/12, EU:C:2013:489, σκέψεις 29 και 31 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 6ης Οκτωβρίου 2015, T-Mobile Czech Republic και Vodafone Czech Republic,

C-508/14, EU:C:2015:657, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Επομένως, δεν μπορεί να γίνει δεκτό αίτημα διαδίκου της κύριας δίκης με το οποίο ζητείται να αναδιατυπωθούν τα ερωτήματα με τον τρόπο που αυτός υποδεικνύει.

- 23 Αφετέρου, ο M. Klotz υποστηρίζει ότι το αιτούν δικαστήριο παρουσίασε τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης κατά τρόπο συνοπτικό και ελλιπή, παρέχει δε ορισμένες διευκρινίσεις προς συμπλήρωση της παρουσιάσεως αυτής.
- 24 Εντούτοις, πρέπει να υπομνησθεί, αφενός, ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο αλλά στο εθνικό δικαστήριο να διαπιστώσει τα πραγματικά περιστατικά που προκάλεσαν τη διαφορά και να συναγάγει εξ αυτών τα αναγκαία συμπεράσματα για την απόφαση που καλείται να εκδώσει (αποφάσεις της 3ης Σεπτεμβρίου 2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, σκέψη 13, και της 10ης Μαρτίου 2016, Safe Interenvíos, C-235/14, EU:C:2016:154, σκέψη 119). Αφετέρου, στο πλαίσιο της κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ των δικαστηρίων της Ένωσης και των εθνικών δικαστηρίων, το Δικαστήριο οφείλει να λαμβάνει υπόψη το πραγματικό και νομοθετικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσονται τα προδικαστικά ερωτήματα, όπως αυτό προσδιορίζεται στην απόφαση περί παραπομπής (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 2001, Ambulanz Glöckner, C-475/99, EU:C:2001:577, σκέψη 10, και της 28ης Ιουλίου 2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, σκέψη 27).

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 25 Με το πρώτο του ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 16, στοιχείο α', του κανονισμού 110/2008 έχει την έννοια ότι, προς διαπίστωση της υπάρξεως «έμμεσης εμπορικής χρήσεως» μιας καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως, το επίμαχο στοιχείο πρέπει να χρησιμοποιείται σε μορφή που να είναι είτε πανομοιότυπη με την εν λόγω ένδειξη είτε παρόμοια από φωνητικής ή οπτικής απόψεως, ή αν αρκεί να προκαλεί το στοιχείο αυτό στο ενδιαφερόμενο κοινό οποιοδήποτε συνειρμό σχετικό με την οικεία ένδειξη ή με την οικεία γεωγραφική περιοχή.
- 26 Σε περίπτωση που κριθεί ότι οποιοσδήποτε συνειρμός σχετικός με την καταχωρισμένη γεωγραφική ένδειξη ή την οικεία γεωγραφική περιοχή αρκεί για να στοιχειοθετήσει την ύπαρξη «έμμεσης εμπορικής χρήσεως» της εν λόγω ενδείξεως, κατά την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο α', του κανονισμού 110/2008, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν η διάταξη αυτή έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί κάτι τέτοιο, πρέπει να ληφθεί υπόψη το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το επίμαχο στοιχείο και, ιδίως, το γεγονός ότι το στοιχείο αυτό συνοδεύεται από διευκρίνιση σχετική με την πραγματική καταγωγή του προϊόντος και, ως εκ τούτου, οι πληροφορίες που παρέχονται μέσω του πλαισίου αυτού αντικρούουν τελικά το επιχείρημα ότι πρόκειται για έμμεση εμπορική χρήση.
- 27 Κατά πάγια νομολογία, για την ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αυτή αποτελεί μέρος (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 23ης Ιανουαρίου 2018, Piotrowski, C-367/16, EU:C:2018:27, σκέψη 40, και της 7ης Φεβρουαρίου 2018, American Express, C-304/16, EU:C:2018:66, σκέψη 54).
- 28 Όσον αφορά, πρώτον, το γράμμα του άρθρου 16, στοιχείο α', του κανονισμού 110/2008, εξ αυτού προκύπτει ότι η εν λόγω διάταξη προστατεύει τις καταχωρισμένες γεωγραφικές ενδείξεις από «κάθε άμεση ή έμμεση εμπορική χρήση για προϊόντα που δεν καλύπτονται από την καταχώριση, στον βαθμό που τα προϊόντα αυτά είναι συγκρίσιμα με το αλκοολούχο ποτό που έχει καταχωριστεί με τη συγκεκριμένη γεωγραφική ένδειξη ή η χρήση αυτή εκμεταλλεύεται τη φήμη της καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως».

- 29 Η χρησιμοποίηση του όρου «χρήση» στην ως άνω διάταξη απαιτεί, εξ ορισμού, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 28 των προτάσεών του, το επίμαχο σημείο να περιλαμβάνει την ίδια την προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη, στη μορφή με την οποία αυτή έχει καταχωριστεί ή, τουλάχιστον, σε μορφή η οποία έχει τόσο στενή σχέση με αυτή, από φωνητικής ή οπτικής απόψεως, ώστε το επίμαχο σημείο προδήλως να μην μπορεί να διαχωριστεί από αυτήν.
- 30 Συναφώς, έχει ήδη γίνει δεκτό ότι η χρήση σήματος που περιέχει γεωγραφική ένδειξη, ή όρο αντίστοιχο προς μια τέτοια ένδειξη και τη μετάφρασή της, για αλκοολούχα ποτά που δεν πληρούν τις σχετικές προδιαγραφές αποτελεί, καταρχήν, άμεση εμπορική χρήση της γεωγραφικής αυτής ενδείξεως υπό την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο α', του κανονισμού 110/2008 (αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 2011, Bureau national interprofessionnel du Cognac, C-4/10 και C-27/10, EU:C:2011:484, σκέψη 55, καθώς και της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne, C-393/16, EU:C:2017:991, σκέψη 34).
- 31 Επομένως, οι καταστάσεις που μπορούν να καλύπτονται από το άρθρο 16, στοιχείο α', του κανονισμού 110/2008 πρέπει να ικανοποιούν την απαίτηση χρήσεως, με το επίμαχο σημείο, της καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως ως έχει ή, τουλάχιστον, κατά παρόμοιο σε μεγάλο βαθμό τρόπο, από φωνητικής ή οπτικής απόψεως.
- 32 Εντούτοις, κατά τη διάταξη αυτή, πρέπει να γίνεται διάκριση των καταστάσεων στις οποίες η χρήση έχει «άμεσο» χαρακτήρα από εκείνες στις οποίες έχει «έμμεσο» χαρακτήρα. Συναφώς, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 30 των προτάσεών του, αντιθέτως προς την «άμεση» χρήση, που σημαίνει ότι η προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη τίθεται απευθείας επί του οικείου προϊόντος ή της συσκευασίας του, η «έμμεση» χρήση προϋποθέτει ότι η εν λόγω ένδειξη περιλαμβάνεται σε συμπληρωματικά μέσα μάρκετινγκ ή ενημερώσεως, όπως είναι η διαφήμιση του προϊόντος ή έγγραφα σχετικά με αυτό.
- 33 Όσον αφορά, δεύτερον, το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 16, στοιχείο α', του κανονισμού 110/2008, διαπιστώνεται ότι το πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής πρέπει να διακρίνεται κατ' ανάγκη από εκείνο των άλλων κανόνων προστασίας των καταχωρισμένων γεωγραφικών ενδείξεων που περιλαμβάνονται στα στοιχεία β' έως δ' του άρθρου αυτού. Η ως άνω διάταξη, ειδικότερα, πρέπει να διακρίνεται από την κατάσταση την οποία καλύπτει το στοιχείο β' του εν λόγω άρθρου, που αφορά «κάθε κατάχρηση, απομίμηση ή [υπαιγιμό]», δηλαδή καταστάσεις στις οποίες το επίμαχο σημείο δεν χρησιμοποιεί τη γεωγραφική ένδειξη καθαυτήν, αλλά δημιουργεί συνειρμό σχετικά με αυτή με τέτοιον τρόπο ώστε ο καταναλωτής να σχηματίζει τελικά την εντύπωση ότι υφίσταται επαρκής σχέση μεταξύ του σημείου και της καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως.
- 34 Έτσι, όπως σημείωσε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 32 των προτάσεών του, το άρθρο 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008 θα έχανε την πρακτική αποτελεσματικότητά του εάν το στοιχείο α' του άρθρου αυτού ερμηνευόταν διασταλτικά, όπως προβλέπεται στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου, υπό την έννοια ότι το εν λόγω στοιχείο έχει εφαρμογή όταν το επίμαχο σημείο δημιουργεί στο ενδιαφερόμενο κοινό οποιοδήποτε συνειρμό σχετικό με την καταχωρισμένη γεωγραφική ένδειξη ή την οικεία γεωγραφική περιοχή.
- 35 Τρίτον, διαπιστώνεται ότι η ερμηνεία κατά την οποία για να αποδειχθεί η ύπαρξη έμμεσης εμπορικής χρήσεως μιας καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως πρέπει το επίμαχο στοιχείο να χρησιμοποιείται σε μορφή είτε πανομοιότυπη με την εν λόγω ένδειξη είτε παρόμοια από φωνητικής ή οπτικής απόψεως είναι η πλέον ενδεδειγμένη ώστε να εξασφαλίζονται στο σύνολό τους οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει ο κανονισμός 110/2008 και, ειδικότερα, το άρθρο 16, στοιχείο α', αυτού.
- 36 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το σύστημα καταχωρίσεως των γεωγραφικών ενδείξεων των αλκοολούχων ποτών που προβλέπεται από τον κανονισμό 110/2008 έχει ως σκοπό να συμβάλει, όπως υπενθυμίζει η αιτιολογική σκέψη 2 του κανονισμού αυτού, στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας

των καταναλωτών, στην αποτροπή δολίων πρακτικών, καθώς και στη διασφάλιση της διαφάνειας στην αγορά και του θεμιτού ανταγωνισμού (απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, *Viiniverla*, C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 24).

- 37 Περαιτέρω, το Δικαστήριο έχει ήδη διευκρινίσει ότι η προστασία την οποία παρέχει το άρθρο 16 του εν λόγω κανονισμού στις γεωγραφικές ενδείξεις πρέπει να ερμηνεύεται λαμβανομένου υπόψη του σκοπού που επιδιώκεται με την καταχώριση των ενδείξεων αυτών, ο οποίος είναι, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 14 του ως άνω κανονισμού, να είναι δυνατός ο προσδιορισμός των οινοπνευματωδών ποτών ως καταγομένων από συγκεκριμένη περιοχή στις περιπτώσεις όπου μια δεδομένη ποιότητα, φήμη ή άλλο χαρακτηριστικό των ποτών αυτών μπορεί να αποδοθεί κατά κύριο λόγο στη γεωγραφική καταγωγή τους (απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, *Viiniverla*, C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 38 Έτσι, όπως διαπίστωσε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 38 των προτάσεών του, οι διατάξεις του κανονισμού 110/2008 και, ειδικότερα, το άρθρο 16 του κανονισμού αυτού, έχουν ως σκοπό να παρεμποδιστεί η καταχρηστική χρήση των προστατευόμενων γεωγραφικών ενδείξεων, όχι μόνο για το συμφέρον των αγοραστών, αλλά και για το συμφέρον των παραγωγών οι οποίοι κατέβαλαν προσπάθειες για να εγγυηθούν τις προσδοκώμενες ιδιότητες των προϊόντων που φέρουν νομίμως τέτοιες ενδείξεις (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 14ης Σεπτεμβρίου 2017, *EUIPO κατά Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto*, C-56/16 P, EU:C:2017:693, σκέψη 82, καθώς και της 20ής Δεκεμβρίου 2017, *Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne*, C-393/16, EU:C:2017:991, σκέψη 38). Στο πλαίσιο αυτό, το στοιχείο α' του άρθρου αυτού απαγορεύει ειδικότερα στους επιχειρηματίες να χρησιμοποιούν καταχωρισμένη γεωγραφική ένδειξη για εμπορικό σκοπό όσον αφορά προϊόντα που δεν καλύπτονται από την καταχώριση, ιδίως προκειμένου να αντλήσουν αδικαιολόγητο όφελος από τη φήμη της εν λόγω γεωγραφικής ενδείξεως.
- 39 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 16, στοιχείο α', του κανονισμού 110/2008 έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί η ύπαρξη «έμμεσης εμπορικής χρήσεως» μιας καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως, πρέπει το επίμαχο στοιχείο να χρησιμοποιείται σε μορφή είτε πανομοιότυπη με την εν λόγω ένδειξη είτε παρόμοια από φωνητικής ή οπτικής απόψεως. Επομένως, δεν αρκεί να είναι το στοιχείο αυτό ικανό να προκαλέσει στο ενδιαφερόμενο κοινό οποιονδήποτε συνειρμό σχετικό με την ως άνω ένδειξη ή με την οικεία γεωγραφική περιοχή.
- 40 Με βάση την απάντηση που δόθηκε στο πρώτο μέρος του πρώτου ερωτήματος, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο μέρος αυτού.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 41 Με το δεύτερο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008 έχει την έννοια ότι, για να αποδειχθεί η ύπαρξη «[υπαινιγμού]» καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως, πρέπει το επίμαχο στοιχείο να είναι παρόμοιο από φωνητικής ή/και οπτικής απόψεως προς την εν λόγω ένδειξη, ή αν αρκεί να δημιουργεί το στοιχείο αυτό στο ενδιαφερόμενο κοινό οποιονδήποτε συνειρμό σχετικό με την ως άνω ένδειξη ή με την οικεία γεωγραφική περιοχή.
- 42 Σε περίπτωση που κριθεί ότι οποιοσδήποτε συνειρμός σχετικός με την καταχωρισμένη γεωγραφική ένδειξη ή την οικεία γεωγραφική περιοχή αρκεί για την ύπαρξη «[υπαινιγμού]» της εν λόγω ενδείξεως, κατά την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν η διάταξη αυτή έχει την έννοια ότι, προς απόδειξη της ως άνω υπάρξεως, πρέπει να ληφθεί υπόψη το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το επίμαχο στοιχείο

και, ιδίως, το γεγονός ότι αυτό συνοδεύεται από διευκρίνιση σχετική με την πραγματική καταγωγή του προϊόντος, οπότε οι πληροφορίες που παρέχονται μέσω του πλαισίου αυτού αντικρούουν εν τέλει το επιχείρημα ότι πρόκειται για «[υπαινιγμό]».

- 43 Προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008 προστατεύει τις γεωγραφικές ενδείξεις έναντι κάθε «[υπαινιγμού]», «έστω και αν αναφέρεται η πραγματική καταγωγή του προϊόντος ή αν η γεωγραφική ένδειξη χρησιμοποιείται μεταφρασμένη ή συνοδεύεται από εκφράσεις όπως “είδους”, “τύπου”, “στυλ”, “παραγωγής”, “με άρωμα/γεύση” ή άλλο ανάλογο όρο».
- 44 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η έννοια του «[υπαινιγμού]» καλύπτει την περίπτωση στην οποία ο όρος που χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό προϊόντος περιλαμβάνει μέρος μιας προστατευόμενης γεωγραφικής ενδείξεως, κατά τρόπον ώστε ο καταναλωτής, έχοντας προ οφθαλμών την ονομασία αυτή του προϊόντος, να ανακαλεί στη μνήμη του, ως εικόνα αναφοράς, το εμπόρευμα το οποίο νομίμως φέρει την εν λόγω ένδειξη (απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 45 Έτσι, προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη «[υπαινιγμού]», κατά την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει, επιπλέον της ενσωμάτωσης μέρους μιας προστατευόμενης γεωγραφικής ενδείξεως σε όρο που χρησιμοποιείται προς προσδιορισμό του οικείου προϊόντος, αν ο καταναλωτής, έχοντας προ οφθαλμών την ονομασία του εν λόγω προϊόντος, θα ανακαλεί στη μνήμη του, ως εικόνα αναφοράς, το εμπόρευμα το οποίο νομίμως φέρει την ένδειξη αυτή. Επομένως, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να στηριχθεί κυρίως στην αναμενόμενη αντίδραση του καταναλωτή στον όρο που χρησιμοποιείται προς προσδιορισμό του επίμαχου προϊόντος, ενώ ουσιώδες στοιχείο συναφώς είναι το αν ο καταναλωτής αυτός θα συσχετίσει τον εν λόγω όρο με την προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη (απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 22).
- 46 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 55 των προτάσεών του, για την εφαρμογή του άρθρου 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008 δεν συνιστά αναγκαία προϋπόθεση η ενσωμάτωση, στο επίμαχο σημείο, μέρους μιας προστατευόμενης γεωγραφικής ενδείξεως. Προς εκτίμηση της υπάρξεως «[υπαινιγμού]», κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, εναπόκειται, επομένως, στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει αν ο καταναλωτής, έχοντας προ οφθαλμών την ονομασία του οικείου προϊόντος, ανακαλεί στη μνήμη του, ως εικόνα αναφοράς, το εμπόρευμα το οποίο νομίμως φέρει την προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη.
- 47 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ειδικότερα ότι το εθνικό δικαστήριο, στο πλαίσιο της εν λόγω εκτιμήσεως, πρέπει να λαμβάνει ως βάση αναφοράς την αντίληψη του μέσου Ευρωπαίου καταναλωτή που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος (απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψεις 25 και 28).
- 48 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι ευλόγως μπορεί να γίνει δεκτό ότι υφίσταται υπαινιγμός προστατευόμενης γεωγραφικής ενδείξεως όταν, όσον αφορά προϊόντα με οπτική αναλογία μεταξύ τους, οι εμπορικές ονομασίες τους είναι παραπλήσιες από φωνητικής και οπτικής απόψεως (απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 49 Εντούτοις, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 58 των προτάσεών του, ούτε ο εντοπισμός φωνητικής και οπτικής ομοιότητας της επίμαχης ονομασίας με την προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη συνιστά αναγκαία προϋπόθεση για να διαπιστωθεί η ύπαρξη «[υπαινιγμού]», κατά την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008. Πράγματι, τούτο συνιστά μόνον ένα από τα κριτήρια που λαμβάνει υπόψη το εθνικό δικαστήριο όταν εκτιμά αν ο καταναλωτής, έχοντας προ

οφθαλμών την ονομασία του οικείου προϊόντος, ανακαλεί στη μνήμη του, ως εικόνα αναφοράς, το εμπόρευμα το οποίο νομίμως φέρει την προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη. Επομένως, δεν αποκλείεται να διαπιστώνεται «[υπαινιγμός]» χωρίς να υφίσταται τέτοια ομοιότητα.

- 50 Επιπλέον των κριτηρίων που αφορούν την ενσωμάτωση μέρους μιας προστατευόμενης γεωγραφικής ενδείξεως στην επίδικη ονομασία καθώς και τη φωνητική και οπτική ομοιότητα της ονομασίας αυτής με την ως άνω ένδειξη, το Δικαστήριο επισήμανε ότι πρέπει να λαμβάνεται ενδεχομένως υπόψη το κριτήριο της «εννοιολογικής συνάφειας» μεταξύ όρων προερχόμενων από διαφορετικές γλώσσες, δεδομένου ότι μια τέτοια συνάφεια, όπως και τα άλλα κριτήρια που απαριθμούνται ανωτέρω, μπορεί να είναι τέτοια ώστε ο καταναλωτής να ανακαλεί στη μνήμη του, ως εικόνα αναφοράς, το προϊόν του οποίου η γεωγραφική ένδειξη προστατεύεται όταν έχει προ οφθαλμών άλλο συγκρίσιμο προϊόν που φέρει την επίμαχη ονομασία (απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 51 Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι, για τον προσδιορισμό της έννοιας του «[υπαινιγμού]», κατά το άρθρο 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008, το αποφασιστικής σημασίας κριτήριο είναι το αν ο καταναλωτής, έχοντας προ οφθαλμών την επίδικη ονομασία, ανακαλεί απευθείας στη μνήμη του, ως εικόνα αναφοράς, το εμπόρευμα το οποίο νομίμως φέρει την προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη, ενδεχομένως, την ενσωμάτωση, στη βαλλόμενη ονομασία, μέρους μιας προστατευόμενης γεωγραφικής ενδείξεως, τη φωνητική ή οπτική ομοιότητα της εν λόγω ονομασίας με την ως άνω ένδειξη, ή ακόμη την εννοιολογική συνάφεια μεταξύ της ονομασίας αυτής και της επίμαχης ενδείξεως.
- 52 Κατά συνέπεια, στην υπόθεση της κύριας δίκης εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν ο μέσος Ευρωπαίος καταναλωτής που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος ανακαλεί απευθείας στη μνήμη του την προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη, ήτοι το «Scotch Whisky», όταν έχει προ οφθαλμών συγκρίσιμο προϊόν που φέρει την επίδικη ονομασία, εν προκειμένω «Glen», λαμβάνοντας υπόψη, όταν δεν υφίσταται φωνητική ή οπτική ομοιότητα της εν λόγω ονομασίας με την προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη και όταν η εν λόγω ονομασία δεν περιλαμβάνει μέρος έστω της ως άνω ενδείξεως, την εννοιολογική συνάφεια μεταξύ της ενδείξεως και της ονομασίας αυτής.
- 53 Αντιθέτως, το κριτήριο περί του οποίου κάνει λόγο το αιτούν δικαστήριο στο πλαίσιο του δευτέρου ερωτήματός του για τη διαπίστωση της υπάρξεως «[υπαινιγμού]», κατά την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008, ήτοι ότι το επίμαχο στοιχείο του εν λόγω σημείου θα πρέπει να προκαλεί στο ενδιαφερόμενο κοινό οποιοδήποτε συνειρμό σχετικό με την προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη ή με την οικεία γεωγραφική περιοχή, δεν μπορεί να γίνει δεκτό, καθόσον δεν θεμελιώνει μια αρκούντως άμεση και μονοσήμαντη σχέση μεταξύ του στοιχείου αυτού και της εν λόγω ενδείξεως.
- 54 Επιπροσθέτως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 61 έως 63 των προτάσεών του, αν αρκούσε, για τη διαπίστωση της υπάρξεως ενός τέτοιου υπαινιγμού, η δημιουργία στον καταναλωτή οποιασδήποτε φύσεως συνειρμού σχετικού με προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη, τούτο θα είχε ως αποτέλεσμα, πρώτον, το πεδίο εφαρμογής του στοιχείου β' του άρθρου 16 του κανονισμού 110/2008 να επεκταθεί στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων που έπονται του στοιχείου αυτού στο εν λόγω άρθρο, ήτοι των στοιχείων γ' και δ' αυτού, τα οποία αφορούν περιπτώσεις όπου η σχέση με προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη είναι ακόμη πιο έμμεση σε σύγκριση με τον «[υπαινιγμό]» περί αυτής.
- 55 Δεύτερον, η χρησιμοποίηση ενός τέτοιου κριτηρίου θα κατέληγε σε απρόβλεπτη επέκταση του πεδίου εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού και θα ενείχε σημαντικούς κινδύνους, ιδίως όσον αφορά την ασφάλεια δικαίου των ενδιαφερομένων επιχειρηματιών. Πράγματι, κατά την αιτιολογική σκέψη 4 του κανονισμού 110/2008, σκοπός του νομοθέτη της Ένωσης είναι να «διασφαλισθεί μια πιο συστηματική προσέγγιση στη νομοθεσία που διέπει τα αλκοολούχα ποτά», διά της θεσπίσεως «σαφώς

καθορισμένων κριτηρίων», ιδίως «για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων». Η αποδοχή όμως ενός τόσο αόριστου και ευρέος κριτηρίου όπως αυτό στο οποίο αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο στο πλαίσιο του δευτέρου ερωτήματός του δεν θα ήταν σύμφωνη προς τον σκοπό αυτόν.

- 56 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο μέρος του δευτέρου ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008 έχει την έννοια ότι, για τη διαπίστωση της υπάρξεως «[υπαινιγμού]» μιας καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει αν ο μέσος Ευρωπαίος καταναλωτής που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, έχοντας προ οφθαλμών την επίδικη ονομασία, ανακαλεί απευθείας στη μνήμη του, ως εικόνα αναφοράς, το εμπόρευμα το οποίο νομίμως φέρει την προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη. Στο πλαίσιο της ως άνω εκτιμήσεως, το δικαστήριο αυτό, όταν δεν υφίσταται, πρώτον, καμία φωνητική ή οπτική ομοιότητα της επίδικης ονομασίας με την προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη και όταν, δεύτερον, δεν περιλαμβάνεται μέρος έστω της ως άνω ενδείξεως στην ονομασία αυτή, πρέπει να λαμβάνει ενδεχομένως υπόψη την εννοιολογική συνάφεια μεταξύ της ανωτέρω ονομασίας και της ενδείξεως αυτής.
- 57 Όσον αφορά το δεύτερο μέρος του δευτέρου ερωτήματος, σχετικά με τη σημασία που έχει το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η επίδικη ονομασία για την εκ μέρους του εθνικού δικαστηρίου εκτίμηση της υπάρξεως «[υπαινιγμού]» κατά την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από το γράμμα της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι μπορεί να υφίσταται «[υπαινιγμός]» ακόμη και αν αναφέρεται η πραγματική καταγωγή του προϊόντος (απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 43 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 58 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι ο M. Klotz, εναγόμενος στην κύρια δίκη, υποστηρίζει ότι η ονομασία «Glen Buchenbach» αποτελεί λογοπαίγνιο, σχηματιζόμενο με βάση το όνομα του τόπου προελεύσεως του επίμαχου στην κύρια δίκη ποτού, ήτοι «Berglen», και το όνομα ενός τοπικού ποταμού, ήτοι «Buchenbach». Εντούτοις, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι είναι αδιάφορο, έναντι του άρθρου 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008, το αν η επίδικη ονομασία αντιστοιχεί στο όνομα της επιχειρήσεως ή/και του τόπου όπου παρασκευάζεται το προϊόν (βλ., συναφώς, απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψεις 42 έως 45).
- 59 Εξάλλου, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 81 των προτάσεών του, το Δικαστήριο έχει επίσης διευκρινίσει ότι το γεγονός ότι η επίμαχη ονομασία αναφέρεται σε τόπο παρασκευής ο οποίος είναι γνωστός στους καταναλωτές του κράτους μέλους στο οποίο παρασκευάζεται το προϊόν δεν συνιστά παράγοντα που ασκεί επιρροή στο πλαίσιο της εκτιμήσεως της έννοιας του «[υπαινιγμού]», κατά το άρθρο 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008, δεδομένου ότι η διάταξη αυτή προστατεύει τις καταχωρισμένες γεωγραφικές ενδείξεις έναντι κάθε υπαινιγμού στο σύνολο του εδάφους της Ένωσης και ότι, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης εξασφαλίσεως αποτελεσματικής και ομοιόμορφης προστασίας των εν λόγω ενδείξεων στο έδαφος αυτό, αφορά όλους τους καταναλωτές στο εν λόγω έδαφος (απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, σκέψη 27).
- 60 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο μέρος του δευτέρου ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008 έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί η ύπαρξη «[υπαινιγμού]» μιας καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως, δεν λαμβάνεται υπόψη το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το επίμαχο στοιχείο και, ιδίως, το γεγονός ότι αυτό συνοδεύεται από διευκρίνιση σχετικά με την πραγματική καταγωγή του οικείου προϊόντος.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 61 Με το τρίτο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 16, στοιχείο γ', του κανονισμού 110/2008 έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί αν υφίσταται «ψευδής ή παραπλανητική ένδειξη», απαγορευόμενη από τη διάταξη αυτή, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το πλαίσιο στο οποίο χρησιμοποιείται το επίμαχο στοιχείο, ιδίως όταν το στοιχείο αυτό συνοδεύεται από αναφορά της πραγματικής καταγωγής του οικείου προϊόντος.
- 62 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 16, στοιχείο γ', του κανονισμού 110/2008, η καταχωρισμένη γεωγραφική ένδειξη προστατεύεται από «κάθε άλλη ψευδή ή παραπλανητική ένδειξη όσον αφορά την προέλευση, την καταγωγή, τη φύση ή βασικές ιδιότητες του προϊόντος στην περιγραφή, την παρουσίαση ή την επισήμανσή του, ικανή να δημιουργήσει εσφαλμένες εντυπώσεις όσον αφορά την καταγωγή του».
- 63 Καταρχάς, διαπιστώνεται ότι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από κανένα στοιχείο του γράμματος της διατάξεως αυτής δεν συνάγεται ότι πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να λαμβάνει υπόψη το πλαίσιο στο οποίο χρησιμοποιείται το επίμαχο στοιχείο προκειμένου να διαπιστωθεί αν υφίσταται «ψευδή[ς] ή παραπλανητική ένδειξη όσον αφορά την προέλευση, την καταγωγή, τη φύση ή βασικές ιδιότητες του προϊόντος».
- 64 Πράγματι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 92 των προτάσεών του, η έκφραση «ψευδή[ς] ή παραπλανητική ένδειξη [...] στην περιγραφή, την παρουσίαση ή την επισήμανση του προϊόντος» απλώς απαριθμεί τους διάφορους τρόπους με τους οποίους μπορεί να δίδεται η φερόμενη ως ψευδής ή παραπλανητική ένδειξη. Εξ αυτού δεν μπορεί να συναχθεί ότι η εν λόγω ένδειξη πρέπει να εξετάζεται σε συνδυασμό με τις άλλες πληροφορίες που ενδεχομένως περιλαμβάνονται στην περιγραφή, την παρουσίαση ή την επισήμανση του οικείου προϊόντος.
- 65 Στη συνέχεια, όπως επίσης επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 96 των προτάσεών του, πρέπει να διευκρινιστεί ότι το άρθρο 16 του κανονισμού 110/2008 περιλαμβάνει κλιμακωτή απαρίθμηση απαγορευμένων ενεργειών, βάσει της οποίας το στοιχείο γ' του άρθρου αυτού πρέπει να διακρίνεται από τα προηγούμενα στοιχεία α' και β'. Ενώ το στοιχείο α' του εν λόγω άρθρου περιορίζεται στις πράξεις χρήσεως προστατευόμενης γεωγραφικής ενδείξεως και το στοιχείο β' του άρθρου αυτού στις πράξεις που ενέχουν κατάχρηση, απομίμηση ή υπαινιγμό, το στοιχείο γ' του ίδιου άρθρου διευρύνει το πεδίο προστασίας, περιλαμβάνοντας «κάθε άλλη [...] ένδειξη», δηλαδή πληροφορίες παρεχόμενες στους καταναλωτές, που περιλαμβάνονται στην περιγραφή, την παρουσίαση ή την επισήμανση του οικείου προϊόντος, οι οποίες, έστω και αν δεν υπαινίσσονται την προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη, χαρακτηρίζονται ως «ψευδείς ή παραπλανητικές» όσον αφορά τη σχέση του προϊόντος με την ένδειξη αυτήν.
- 66 Συναφώς, πρέπει να διευκρινιστεί, πρώτον, ότι η έκφραση «κάθε άλλη ψευδή[ς] ή παραπλανητική ένδειξη», που χρησιμοποιείται στο άρθρο 16, στοιχείο γ', του κανονισμού 110/2008, περιλαμβάνει πληροφορίες που μπορούν να περιέχονται με οποιαδήποτε μορφή στην περιγραφή, την παρουσίαση ή την επισήμανση του οικείου προϊόντος, ιδίως με τη μορφή κειμένου, εικόνας ή συσκευασίας που μπορεί να δηλώνει την προέλευση, την καταγωγή, τη φύση ή τις ουσιώδεις ιδιότητες του προϊόντος αυτού.
- 67 Δεύτερον, αρκεί μια ψευδής ή παραπλανητική ένδειξη να δίδεται με έναν από τους τρεις τρόπους που παρατίθενται στη διάταξη αυτή, ήτοι «στην περιγραφή, την παρουσίαση ή την επισήμανση» του οικείου προϊόντος, για να γίνει δεκτό ότι είναι «ικανή να δημιουργήσει εσφαλμένες εντυπώσεις όσον αφορά την καταγωγή του», κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως.

- 68 Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι το άρθρο 16, στοιχείο γ', του κανονισμού 110/2008 προβλέπει ευρεία προστασία των καταχωρισμένων γεωγραφικών ενδείξεων. Αν όμως ήταν δυνατό να επιτραπεί μια ψευδής ή παραπλανητική ένδειξη λόγω των συμπληρωματικών πληροφοριών που παρέχονται παράλληλα με την εν λόγω ένδειξη και που αφορούν, ιδίως, την πραγματική καταγωγή του οικείου προϊόντος, η διάταξη αυτή δεν θα είχε καμία πρακτική αποτελεσματικότητα.
- 69 Τέλος, όπως προαναφέρθηκε στη σκέψη 38 της παρούσας αποφάσεως, ο κανονισμός 110/2008 και, ιδίως, το άρθρο 16 αυτού έχουν ως σκοπό την προστασία των καταχωρισμένων γεωγραφικών ενδείξεων, τόσο προς το συμφέρον των καταναλωτών, οι οποίοι δεν πρέπει να παραπλανώνται με μη προσήκουσες ενδείξεις, όσο και προς το συμφέρον των επιχειρηματιών, που επιβαρύνονται με μεγαλύτερα έξοδα προκειμένου να εγγυηθούν την ποιότητα των προϊόντων τα οποία φέρουν νομίμως τις προστατευόμενες γεωγραφικές ενδείξεις. Πράγματι, οι ως άνω επιχειρηματίες πρέπει να προστατεύονται έναντι πράξεων αθέμιτου ανταγωνισμού.
- 70 Συγκεκριμένα, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 101 των προτάσεών του, η επίτευξη των εν λόγω σκοπών θα διακυβευόταν εάν η προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων μπορούσε να περιοριστεί στις περιπτώσεις στις οποίες, πλησίον ενδείξεως αφ' εαυτής ψευδούς ή παραπλανητικής, κατά την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο γ', του κανονισμού 110/2008, υπάρχουν συμπληρωματικές πληροφορίες, καθόσον η αποδοχή μιας τέτοιας ερμηνείας θα ισοδυναμούσε με την αποδοχή της χρήσεως μιας τέτοιας ενδείξεως εφόσον αυτή συνοδεύεται από ακριβείς πληροφορίες.
- 71 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 16, στοιχείο γ', του κανονισμού 110/2008 έχει την έννοια ότι, για να εκτιμηθεί αν υφίσταται «ψευδή[ς] ή παραπλανητική ένδειξη», απαγορευόμενη από τη διάταξη αυτή, δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το πλαίσιο στο οποίο χρησιμοποιείται το επίμαχο στοιχείο.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 72 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 16, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 110/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Ιανουαρίου 2008, σχετικά με τον ορισμό, την περιγραφή, την παρουσίαση, την επισήμανση και την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων των αλκοολούχων ποτών και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1576/89 του Συμβουλίου, έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί η ύπαρξη «έμμεσης εμπορικής χρήσεως» μιας καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως, πρέπει το επίμαχο στοιχείο να χρησιμοποιείται σε μορφή είτε πανομοιότυπη με την εν λόγω ένδειξη είτε παρόμοια από φωνητικής ή οπτικής απόψεως. Επομένως, δεν αρκεί να είναι το στοιχείο αυτό ικανό να προκαλέσει στο ενδιαφερόμενο κοινό οποιονδήποτε συνειρμό σχετικό με την ως άνω ένδειξη ή με την οικεία γεωγραφική περιοχή.
- 2) Το άρθρο 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008 έχει την έννοια ότι, για τη διαπίστωση της υπάρξεως «[υπαινιγμού]» μιας καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει αν ο μέσος Ευρωπαίος καταναλωτής που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, έχοντας προ οφθαλμών την επίδικη ονομασία, ανακαλεί απευθείας στη μνήμη του, ως εικόνα αναφοράς, το εμπόρευμα το οποίο νομίμως φέρει την προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη. Στο πλαίσιο της ως άνω εκτιμήσεως, το δικαστήριο αυτό, όταν δεν υφίσταται, πρώτον, καμία φωνητική ή οπτική

ομοιότητα της επίδικης ονομασίας με την προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη και όταν, δεύτερον, δεν περιλαμβάνεται μέρος έστω της ως άνω ενδείξεως στην ονομασία αυτή, πρέπει να λαμβάνει ενδεχομένως υπόψη την εννοιολογική συνάφεια μεταξύ της ανωτέρω ονομασίας και της ενδείξεως αυτής.

Το άρθρο 16, στοιχείο β', του κανονισμού 110/2008 έχει την έννοια ότι, για να διαπιστωθεί η ύπαρξη «[υπαιγμού]» μιας καταχωρισμένης γεωγραφικής ενδείξεως, δεν λαμβάνεται υπόψη το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το επίμαχο στοιχείο και, ιδίως, το γεγονός ότι αυτό συνοδεύεται από διευκρίνιση σχετικά με την πραγματική καταγωγή του οικείου προϊόντος.

- 3) Το άρθρο 16, στοιχείο γ', του κανονισμού 110/2008 έχει την έννοια ότι, για να εκτιμηθεί αν υφίσταται «ψευδή[ς] ή παραπλανητική ένδειξη», απαγορευόμενη από τη διάταξη αυτή, δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το πλαίσιο στο οποίο χρησιμοποιείται το επίμαχο στοιχείο.

(υπογραφές)